

උද්භිත විද්‍යාත්මක ලක්ෂණ

කෝපි

රුබියෙසියේ කුලයේ කෝපියා සනයට අයත් වන කෝපි වර්ග රාශියක වේ. ආර්ථික වටිනාකමක් ඇති කෝපි වර්ග අයත් වන්නේ එරිත්‍රො කෝපියා නම් කොටසටය. බහුලව වගා කරන කෝපි වර්ග තුනක් තුනක් මේ කොටසට අයත් වේ. ඒවා නම්

1. කෝපියා ඇරබිකා
2. කෝපියා කැනිපෝරා (රොබස්ටාකෝපි)
3. කෝපියා කොන්ජෙන්සිස් වේ.

කෝපියා කොටසට අයත් කෝපියා ලයිබේරිකාද බහුලව වචන කෝපි වර්ගයකි.

පදුරු හෝ කුඩා ගස් ලෙස වැඩෙන ඇරබිකා කෝපි ප්‍රභේදවල විශේෂ ආකාරයක ශාඛන විලාශයක දක්නට ලැබේ. ද්වීරූපී ශාඛනය ලෙස හැඳින්වෙන මේ ශාඛන විලාශය ඉහළට යොමුව වැඩෙන කඳේ කක්ෂවල හට ගන්නා අතුරු දෙකක් නිසා වෙන් ඇති වේ. කක්ෂයට යාවම පිහිටන අතුරු කක්ෂය අතුරු ලෙසද, අනික අතිරේක කක්ෂය අතුරු ලෙසද හැඳින්විය හැක. අග්‍රස්ථ අතුරුයේ වර්ධනය සිදු වෙන තාක් කල් ශාඛා හට ගන්නේ අතිරේක කක්ෂීය අතුරුයෙන් පමණි. ප්‍රාථමික ශාඛා නමින් හැඳින්වෙන මේවා නිරෝවර්ති (නිරස් ව වැඩෙන) ප්‍රජානක ශාඛා වේ. සමහර ප්‍රභේදවල මේවා 50% පමණ කෝණිකව වැඩි පසුව තිරස්ව වැඩෙන අතර සමහරක් ගේ ආරම්භයේ සිටම තිරස්ව වැඩේ. මේවායේ හට ගන්නා අතුරු වලින් පුෂ්ප අතුරු හෝ ද්වීතීයික නිරෝවර්ති ශාඛා හට ගනී. කක්ෂීය අතුරු හයක් ශ්‍රෝබයක් සේ හට ගන්නා අතර කක්ෂයට යාබදවම පිහිටන්නේ ලාබාලම අතුරුයයි. මේවායින් කුමන සාමාන්‍ය

විනිකා විජයරත්න මිය

බී. එස්. සී. කාමිකර්ම (ගෞරව)

වක් පුෂ්ප අතුරු ලෙස වැඩේ යන්න ප්‍රධාන වශයෙන්ම පරිසර සාධක මත තීරණය වේ. කෝපි විශේෂය සහ ශාකයේ පෝෂණ තත්වයද මෙයට බලපායි. සුදුසු පරිසර තත්ව පවතින විට පළමු අතුරු තුනෙන් හෝ හතරෙන් පුෂ්ප හට ගනී. කප්පාදු කිරීම නිසා හෝ වෙනයම් ආපදවක් නිසා අග්‍රස්ථ ප්‍රමුඛතාවය නැති වී ගිය විට කක්ෂීය අතුරු සක්‍රීය වී, ප්‍රධාන කඳ වටා වක්‍රව ගොස් උඩුකුරුව වැඩේ. උඩුකුරු ජල සක්‍රීය වී, ප්‍රධාන කඳ වටා වක්‍ර වී ගොස් උඩුකුරුව වැඩේ. උඩුකුරු ජල ප්‍රරෝහ ලෙස හැඳින්වෙන මේවාට එල දැරීමේ හැකියාවක් නැත. මේවා ප්‍රධාන කඳ ලෙසම හැසිරේ. එනම් උඩුකුරු ජල ප්‍රරෝහ හා නිරෝවර්ති යන ශාඛා වර්ග දෙකම බිහි කරයි. එහෙත් නිරෝවර්ති ශාඛා වලින් කිසිවිටෙකත් උඩුකුරු ජල ප්‍රරෝහ හට නොගනී.

මේ කෝපි වර්ග තුරු වෙන් කර ගැනීමට වඩාත්ම ආධාර වන්නේ පත්‍රවල ලක්ෂණය. ඇරබිකා කෝපිවල බාහිර සෙවන නොවූ පත්‍ර කුඩාය. සිනිඳුය. දිලියෙන පුළුය. ලපටි පත්‍ර අග තබ පැහැයක ගනී. අනික් වර්ග දෙකෙ පත්‍ර විශාලය. විශාලම පත්‍ර ඇත්තේ ලයිබේරිකා කෝපිවලය. කෝපියා කැනිපෝරාවල පත්‍ර දුරයේ අධික මලස රැලි වැටී ඇත. එලයේ ලක්ෂණද වර්ග අනුව තරමක් වෙනස් වේ. බධිරියක් වන එලයේ බීජ දෙකකි. පත්‍ර කක්ෂවල පොකුරු ලෙස පුෂ්ප හට ගනී. පුෂ්ප අතුරු වර්ධනයට බලපාන සාධක අතුරින් ශාකයට ලැබෙන ජල ප්‍රමාණය ප්‍රධාන නැතත් ගනී/

මේ කෝපි වර්ග අතුරින් ඉන්දියන් හා රසයෙන් ප්‍රධාන නැතත් ගන්නන් ඇරබිකා වර්ගවලට අයත් කෝපි ප්‍රභේදය. කොන්ගෝ කෝපි නමින් හැඳින්වෙන කොපියා කොන්පන්සිස් වර්ගයද සතුටුදායක ඉණයෙන් යුක්තය.

කෝකෝ

කියෝට්‍රෝමා කැනාඩාව යන උද්භිද විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හැඳින්වෙන කොකෝස්ටර්කියුලේසියේ කුලයට අයත් ශාකයකි. ද්වීරූපී ශාකන විලාශයක් කොකෝවලද දැකිය හැකිය. ශාකයකට අවුරුදු ජීවත්වීමට පමණ වයස වූ විට, එනම් අඩි 3-3 1/2 පමණ උස් වූ විට අග්‍රස්ථ අංකුරයේ සාමාන්‍ය වර්ධනය නැවතී එය කොටස් 3-6 අතර ගණනකට බෙදේ. මෙම කොටස් වලින් කිරිසට ආසන්න ලෙස විහිදෙන විජිනි ආකාර ශාකා හට ගනී. සමාන වර්ධන වේගයක් දක්වන මේ ශාකාමලය විජිනි ඵලය ලෙස හැඳින්වේ. මේවාට යටින් ඇති කක්ෂීය අංකුරයෙන් සිරස් ශාකාවක් වර්ධනය වේ. ජල ප්‍රරෝහය ලෙස හැඳින්වෙන මෙය රූප ලක්ෂණයෙන් ප්‍රධාන කඳ හා සමානය. ජල ප්‍රරෝහ මත පත්‍ර සර්පිලව හට ගන්නා අතර විජිනි ශාකාවල පත්‍ර වින්යාසය ඒකාන්තරය. එකම අංකුරයක් විසින් වර්ධනය දිගටම පවත්වා නොගන්නා නිසා මෙය නිත්විත පරිමිත වර්ධනයක් (බහුපාදී) ලෙස හැඳින්විය හැක. ජල ප්‍රරෝහයක් වර්ධක ප්‍රචාරණය සඳහා යොදා ගත් විට ජීවායින් වර්ග දෙකේම ශාකා හට ගන්නා නමුත්, විජිනි ශාකා යොදා ගත්විට හට ගන්නේ විජිනි ශාකා පමණි. ශාකා දෙවර්ගයම ප්‍රජනක හැකියාවන් සහිත වේ.

කොකෝවල වර්ධනය කලාප ලෙස සිදු වේ. එකවර පත්‍ර ගණනාවක් බිහි වී පුරුක් කෙටි වී ගොස් අංකුරය අක්‍රීය තත්වයකට පත් වේ. මේ නිසා පත්‍ර කාණ්ඩ වශයෙන් බිහි වේ. පත්‍රවලට වඩාත් හොඳින් නිදහසේ චලනයවීමට හැකිවන සේ, පත්‍ර සන්ද්‍රනයන් කොටස් දෙකකින් යුක්ත විමද කොකෝවල දක්නට ලැබෙන ලක්ෂණයකි.

වගා කරන කොකෝ ප්‍රභේද ප්‍රධාන කොටස් දෙකක් යටතේ වර්ග කළ හැක.

1. ෆීපාරෙස්ටරෝ
2. ක්‍රයලෝ

බීජවල හැඩරුව, ඵලයේ වියනය, ඵලයේ පෘෂ්ඨයේ ආකාරය, ඵලයේ හැඩය යන ලක්ෂණ ප්‍රභේද වෙන් කර ගැනීමේදී ආධාර වේ. කහ හෝ රතු පැහැති ඵලයේ පෘෂ්ඨයේ කැපී පෙනෙන ගැටි සහ ගැඹුරු ඇලි තිබීමත්, පාදය පළල්වී කෙමෙන් අග්‍රය දෙසට සිහින් වීමත්, තුනී ඵලාවරණයක් සහිත වීමත්, ක්‍රයලෙ ප්‍රභේදවල දක්නට ලැබෙන ලක්ෂණ වේ. විශාල බීජ හරස් කඩක ගෝලාකාරව දිස් වේ. බීජ කොටිල සුදු හෝ ලා දම් පැහැයක් ගනී. ඉතා ඉක්මණින් පැසීම සිදු වන අතර මිහිරි රසයෙන් යුක්තය. ගුණයෙන් වැඩි වුවද අස්වැන්න අඩුවීම ක්‍රයලෝ කාණ්ඩයේ අවාසිදායක ලක්ෂණයකි. වෙනිසිලියානු, ලංකා, ජාපා, ඉන්දියානු ගැස්ගස්කානු, දකුණු ඇමරිකානු වශයෙන් ක්‍රයලෝ කොටස් කීපයක් වේ. පොරෙස්ටරෝ කොකෝවල ඵලයේ ඇලි ක්‍රයලෝවල ජීවා තරම් ගැඹුරු නැත. සමහරවිට ඇලි රහිත වේ. අග්‍රය මොට හෝ රවුම් වේ. ඉයුනු ඵල කොල හෝ කහ පැහැයක් ගන්නා අතර ඵලයේ බිත්තිය ක්‍රයලෝවලට වඩා ඝනය. පැතලි බීජ සහිත වේ. බීජකොටිල තද රතු හෝ තද දම් පැහැයක් ගනී. සමහර විට කලු පාටය. පැසීමට වැඩි කාලයක් ගත වේ. ක්‍රයලෝ කොකෝවලට වඩා වැඩි දිරියකින් යුක්තය. ඇන්ගෝලේටා, කුන්ඩී ආමර්, ඇමරිකානෝ, කැලබ්‍රියාලෝ නම් වූ කොටස් හතරක් මේ කාණ්ඩයට අයත් වේ. මේ කාණ්ඩ දෙකේ දෙමුහුමක් වන ප්‍රීතාටා රෝ අද බහුලවම වගා කරන කොකෝ වර්ගය බවට පත් වී ඇත.

කුරුඳු

අපනයනය කරන කුළු බඩු බෝගයක් වන කුරුඳු හෙවත් සිනමෝමම් සිලනිකම් ලොරෙසියේ කුලයට අයත් බෝගයකි. අප කුරුඳු ප්‍රයෝජනයට ගන්නේ පොත්ත පමණි.

ණක් වුවද ඒවා කුරුණෑ ලෙස හැඳින්වෙන සිනමෝමට කැසියාවල මුළු ශාකයම කුරුණෑ ලෙස භාවිතා කෙරේ.

කුරුණෑ පත්‍රයේ පාෂටියේ ඇලි දැකිය හැක. ලපටි පත්‍ර රතු පැහැයක් ගනී. පත්‍රවලද සහන්ධ තෙල් අඩංගු වේ. ශාකය අග්‍රස්ථයේ හට ගන්නා පුෂ්ප මංජරයේ මල් හට ගන්නා. අතර ලංකාවේ සාමාන්‍යයෙන් පුෂ්ප බිහිවීම ආරම්භ වන්නේ ජනවාරි මාසයේදීය. එල පරිනත වන්නේ සැප්තැම්බර්වලදීය. මේවායේ පුරෝහණ ශක්තිය ඉතා අඩුය.

රසය හා පෝෂණ ලක්ෂණ ප්‍රභේද වෙන් කර ගැනීමට ආධාර වේ. ලංකාවේ ප්‍රභේද පහක් දැකිය හැක. පැණි මිරිස්, තිත්ත, කහට, වැල් හා සෙවෙල් කුරුණෑ මේ ප්‍රභේද පහ වේ. කුරුණෑ පෙ.තේන් සිනමින් ඇද, ඩිහයිඩ් 60% ක්ද, ඉයුජිනෝල් 10% ක්ල ජලය 30% ක්ද අඩංගු වේ. විවිධ කාර්යයන් සඳහා යොදා ගන්නා කුරුණෑ තෙල් කරාමු තෙල් සඳහා ආදේශකයක් ලෙසද භාවිතාවේ.

ගම්මිරිස්

පයිපරේසි කුලයේ බෝගයකි. පයිපර් නයිග්‍රම් යන උද්භිද විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හැඳින්වේ. ආරෝහක ශාකයක් වන ගම් මිරිස්වලද ද්විරූපී ශාඛන විලාශය දැකිය හැක. උඩකුරුව වැඩෙන වර්ධක කඳ ගැට සහිත වේ. එම ගැට මත පත්‍ර හා ආගන්තුක මුල් හට ගනී. එල දරන්නේ මෙම ගැටමත ඇති වන කක්ෂීය අංකුර වලින් හට ගන්නා තිරෝවර්ති ශාඛාය. මේ අංකුර වලින් නිරෝවර්ති ශාඛා හැර තවත් උඩුකුරු ශාඛාද හට ගත හැක. ශාඛා දෙවර්ගයේම පත්‍ර ඒකාන්තරව හට ගනී. පත්‍රවල යටි පස ශෛලමය තිත් දැකිය හැක. පුෂ්ප මංජරිය එල්ලෙන ග්‍රන්ථියකි. තිරෝවර්ති ශාඛා මත පත්‍රවලට විරුද්ධ පසින් මේවා හට ගනී. එක මංජරියක පුෂ්පිකා 150 ක් පමණ තිබිය හැකි අතර ඒවා බොහෝවිට ද්වි ලිංගිකය. සමහරවිට ඒක ලිංගික වන අතර දෙවර්ගයේම පුෂ්පිකා එකම ශාකයේ හෝ ශාඛා දෙකක හට ගත හැක. පුෂ්පිකා එරි පුෂ්පයක් සහිත වේ. පුෂ්ප විවෘත වීම මංජරි පාදයේ සිට අග්‍රය දෙසට සිදු වේ. මේවා පුෂ්ප පරිනතියක් පෙන්වයි. එනම්

පරාගධානි පරිනත වීමට දින 3 - 8 ට කලින් ජායාංගය පරිනත වේ. එහෙත් කලංකය දින දහයක් පමණ ග්‍රාහියව පවතින නිසාත් ශාකීය පහතට එල්ලා වැටෙන නිසාත් වැඩිපුර සිදු වන්නේ ස්වපරාගනයයි. දැනට වගා කරන්නේ ද්වි ලිංගික ප්‍රභේද පමණය. ඒවායේ ස්වපරාගනය සිදු වන බව පරීක්ෂණ මගින්ද සනාථ කර ඇත.

ගම්මිරිස් ප්‍රභේද ප්‍රධාන වශයෙන් දෙකකි.

- 1. මැලබා ප්‍රභේද
- 2. සරබා ප්‍රභේද

බලන්නොට්ට හා කලුවල්ලි යන වර්ග දෙක මැලබාවලටත්, කුවින්ග් හා සාරිකි වර්ග සරබාවලටත් අයත්ය. පත්‍ර හා ශුකියේ ප්‍රමාණය අනුව මේවා වෙන් කොට හඳුනා ගත හැක.

කුලු බඩුවක් ලෙස අප ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ගම්මිරිස් එලය නිර්වෘත්ත අපටිල යකි. එහි පයිපරින් නම් ඇල්කොලොයිඩය විශාල ලෙස අඩංගු වේ. සුවඳ ලබා දෙන්නේ ටර්පින් අඩංගු වාෂ්පශීලී තෙල් මගිනි. වෙළඳපොලෙන් අපට කළු හා සුදු යනුවෙන් ගම්මිරිස් වර්ග දෙකක් මිළට ගත හැක එම වෙනස ඇති වන්නේ සකසන ක්‍රමය අනුවය.

කරාමු නැටි

ඉයුජිනියා ඇරෝමැටිකා යන උද්භිද නාමය හිමි කරගත් මෙය මර්ටේසියේ කුලයට අයත් වේ. සිසිපියම් ඇරෝමැටිකම් යන නමින් ද හැඳින් වේ. විශාල ගස් ලෙස වැඩෙන කරාමු නැටිවල ප්‍රයෝජනයට ගන්නේ විවෘත නොවූ පුෂ්ප අංකුරයි. ශාඛා අග්‍රස්ථවල හට ගන්නා පුෂ්ප මංජරියේ පුෂ්පිකා 3-20 අතර සංඛ්‍යාවක් පවතී. මේවා සාමාන්‍යයෙන් තුනේ පොකුරු ලෙස හට ගනී. කෙටි වෘත්ත සහිත පුෂ්පිකා මධ්‍ය පත්‍ර හතරකින් වට වී ඇත. සිටවා අවුරුදු පහකින් පමණ මල් හට ගන්නා අතර අංකුර පෙනී මාස හයකට පසු නෙලා ගැනේ. මුලදී කොල පැහැයක් ගන්නා මේ අංකුර පසුව කහ පැහැයට හැරේ. පත්‍රවල ද සහන්ධ තෙල් සහිත ග්‍රන්ථ ඇත. බධිරියක් වන එලය ප්‍රචාරණය සඳහා යොදා ගැනේ.

(48 වැනි පිටුව බලන්න)

වැදගත් සුළු...

(46 වැනි පිටුවෙන්)

කරදමුංගු

එලිටාරියා කාඩමම. ඉඟුරු අයත් වන සින්ටිබරේසියේ කුලයට අයත් ය. සෙවන සහිත වූ විට වඩාත් හොඳින් වැඩෙන මෙය භූගත රෙරසෝමයක් සහිත ශාකයකි. භූගත කඳෙන් වර්ධක හා ප්‍රජනක ප්‍රරෝහ හට ගනී. අඩි 9 ක් පමණ උසට වැඩෙන වර්ධක ප්‍රරෝහ පත්‍ර සහිත වේ. පත්‍ර ඡකාන්තරව

හට ගන්නා අතර පත්‍ර වෘත්තය කඳ වටා කොපුවක් සාදයි. තීරස්ව විහිදෙන ප්‍රජනක කෞෂ්‍ය පත්‍ර නැත. අප ප්‍රයෝජනයට ගන්නේ ස්පෝටිකාවක් වන එලයයි. ප්‍රභේද දෙකකි.

1. මැලබා
2. මයිසූර්

මැලබා ප්‍රභේද දිලියෙන යටි පෘෂ්ඨයක් සහිත පත්‍ර දරන අතර පුෂ්ප ශාකයේ පාද යෙන් ආරම්භ වී ධාවක වස් විහිදේ. විශාල රළු පත්‍ර දරන මයිසූර් ප්‍රභේද සාප්‍ර දරයි.